

Πλαίσιο πολιτικής

Η φτώχεια είναι ένα πολύπλοκο, πολυδιάστατο πρόβλημα που δεν περιορίζεται μόνο στη βασική έλλειψη πόρων επιβίωσης, αλλά εκτείνεται έως τη στέρηση της πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής δραστηριότητας, καθώς και των ευκαιριών για συμμετοχή στην πολιτική ζωή και για κοινωνική κινητικότητα (Συμβούλιο της ΕΕ, 2007). Οι γυναίκες έχουν χαμηλότερα εισοδήματα σε σύγκριση με τους άνδρες, γεγονός που αυξάνει την έκθεσή τους στον κίνδυνο της φτώχειας.

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»

- Στοχεύει στην παροχή μιας έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης στην ΕΕ μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας και μείωσης της φτώχειας.
- Θέτει ως πρωταρχικό στόχο την έξοδο τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό έως το 2020.

Ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

- Μια από τις επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», αποτελεί ένα από τα βασικά μέσα για την προστασία και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των γυναικών. Ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου στις βασικές πρωτοβουλίες της, όπως η προώθηση της ισότιμης οικονομικής ανεξαρτησίας, η αξιολόγηση των ελλείψεων όσον αφορά τα δικαιώματα άδειας για οικογενειακούς λόγους και η παρακολούθηση της μεταφοράς των υφιστάμενων οδηγιών που σχετίζονται με τα δικαιώματα άδειας για οικογενειακούς λόγους.

Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Ισότητα των Φύλων (2011-2020)

- Επιβεβαιώνει την προσήλωση του Συμβουλίου στην εκπλήρωση των επιδιώξεων της ΕΕ όσον αφορά την ισότητα των φύλων, ιδιαίτερα σε τρεις τομείς σχετικούς με την ισότητα των φύλων: την απασχόληση, την εκπαίδευση και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής ιδίως μέσω της μείωσης της φτώχειας.

Οι στρατηγικοί στόχοι της BPfA και οι δείκτες της ΕΕ

Το 2007 το Συμβούλιο συμφώνησε σε τρεις δείκτες σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων δύο επιμέρους δεικτών για τη μέτρηση της προόδου στην ΕΕ σχετικά με την εφαρμογή των

- A1.** Εξέταση, θέσπιση και διατήρηση μακροοικονομικών πολιτικών και ανάπτυξη στρατηγικών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσπάθειες των γυναικών που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας.
- A2.** Αναθεώρηση νόμων και διοικητικών πρακτικών προκειμένου να διασφαλίζονται τα ίσα δικαιώματα των γυναικών και η πρόσβασή τους σε οικονομικούς πόρους.
- A3.** Παροχή πρόσβασης στις γυναίκες σε καταθετικούς και πιστωτικούς μηχανισμούς και ιδρύματα.
- A4.** Ανάπτυξη μεθοδολογιών με βάση το φύλο και διεξαγωγή ερευνών για την αντιμετώπιση της θηλυκοποίησης της φτώχειας.

στόχων της BPfA. Οι δείκτες αυτοί εξετάζουν το ποσοστό ατόμων που απειλούνται από τη φτώχεια κατά ηλικία, φύλο και τύπο νοικοκυριού, συμπεριλαμβανομένων των μονογονεϊκών οικογενειών, καθώς και τα ποσοστά των οικονομικά μη ενεργών ατόμων κατά ηλικία και φύλο.

Η βάση δεδομένων «Women and men in the EU — facts and figures» (Γυναίκες και άνδρες στην ΕΕ — Στοιχεία και αριθμοί) που ανέπτυξε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, παρέχει τα πιο πρόσφατα στοιχεία και πληροφορίες είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Πορίσματα από δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ

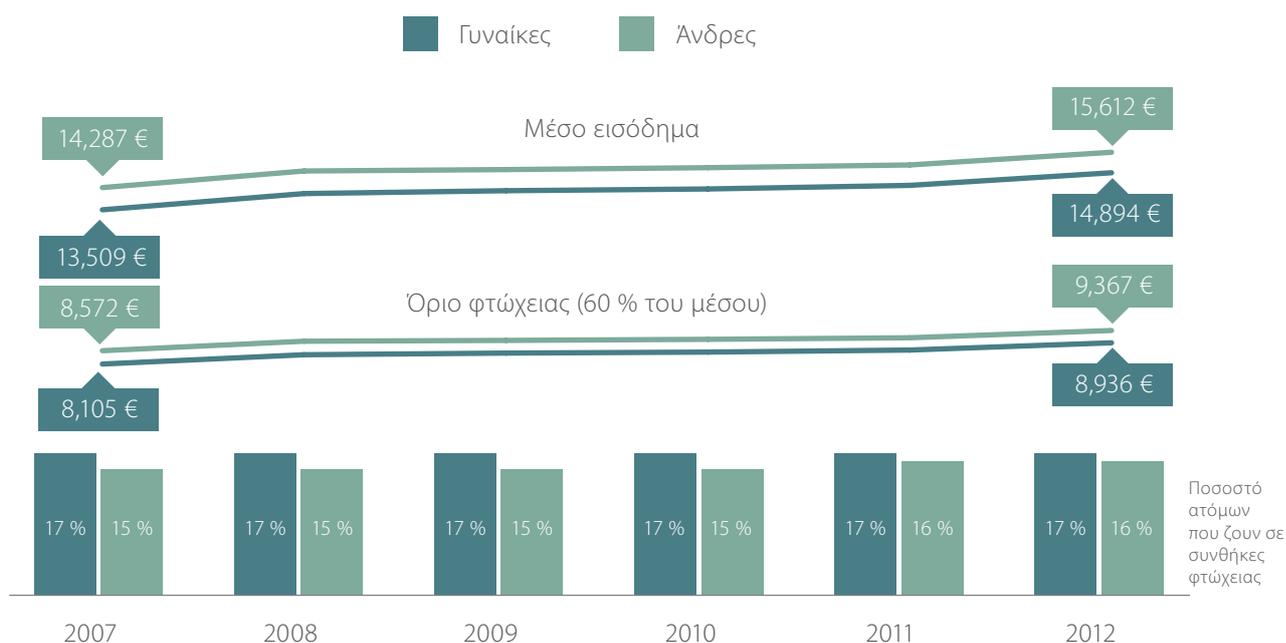
Αύξηση του ποσοστού ατόμων που απειλούνται από τη φτώχεια

Το 2012 το 17 % του πληθυσμού στην ΕΕ απειλούνταν από τη φτώχεια, με τις γυναίκες να διατρέχουν ελαφρώς υψηλότερο κίνδυνο σε σχέση με τους άνδρες. Αυτό δικαιολογείται εν μέρει από το γεγονός ότι, σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι γυναίκες λαμβάνουν χαμηλότερους μισθούς και εργάζονται σε χαμηλότερης ποιότητας συνθήκες εργασίας σε σχέση με τους άνδρες, και επίσης από το γεγονός ότι είναι πιθανότερο να απασχολούνται σε θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή να απουσιάζουν από το εργατικό δυναμικό λόγω υποχρεώσεων παροχής φροντίδας.

Μαζί με μια ελαφριά άνοδο του κινδύνου της φτώχειας τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες (έως 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) από το 2007, το έμφυλο χάσμα μειώθηκε σε μόλις πάνω από 1 % το 2012. Παρόλο που η μέση αύξηση είναι

ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡΩΝ ΠΟΥ ΖΟΥΝ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ, 2007 – 2012

Πηγή: Eurostat, Κοινοτικές στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU-SILC)

μέτρια στην ΕΕ, υπάρχει σημαντική αύξηση στον κίνδυνο της φτώχειας στα δύο τρίτα των κρατών μελών, ιδίως σε αυτά που πλήττονται περισσότερο από την κρίση.

Η μέτρηση του κινδύνου της φτώχειας σχετίζεται με τις μέσες αποδοχές. Κατά συνέπεια, ενδέχεται να μην λαμβάνεται πλήρως υπόψη το επίπεδο της φτώχειας σε κράτη μέλη όπου σημειώθηκε μείωση των εισοδημάτων.

Η ηλικία αποτελεί σημαντικό παράγοντα όσον αφορά τον κίνδυνο της φτώχειας

Οι νέοι/-ες ηλικίας 16-24 ετών διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας (24 % το 2012 στην ΕΕ), ενώ το ποσοστό έχει αυξηθεί από το 2007 στην πλειονότητα των κρατών μελών. Οι νέες γυναίκες της εν λόγω ηλικιακής ομάδας είναι πιθανότερο να απειλούνται από τη φτώχεια (έμφυλο χάσμα 1,6 ποσοστιαίων μονάδων το 2012), ενώ αυτό το έμφυλο χάσμα είναι ελαφρώς υψηλότερο από αυτό του συνολικού πληθυσμού.

Το ποσοστό των γυναικών ηλικίας 25 έως 49 ετών —τα βασικά έτη ανατροφής παιδιών— που απειλούνται από φτώχεια υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών σε 19 κράτη μέλη, ενώ οι διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών είναι σχετικά μικρές στα συνολικά στοιχεία για την ΕΕ.

Η ηλικία συνδέεται με ένα αυξανόμενο έμφυλο χάσμα όσον αφορά τον κίνδυνο της φτώχειας. Οι ηλικιωμένες γυναίκες (άνω των 65 ετών) διατρέχουν πολύ υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας σε σχέση με τους ηλικιωμένους άνδρες (16 % έναντι 12 % το 2012). Στο ήμισυ και πλέον των 28 κρατών μελών (17), το έμφυλο χάσμα όσον αφορά τις συντάξεις είναι υψηλότερο του 30 % (39 % στην ΕΕ). Αυτό το μεγάλο έμφυλο χάσμα μπορεί να αποδοθεί στη συνδυαστική επίπτωση που έχουν οι χαμηλότερες αποδοχές στο σύνολο της επαγγελματικής ζωής των γυναικών και οι χαμηλότερες ή ασυνεχείς εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που σχετίζονται με το έμφυλο μισθολογικό χάσμα, η αυξημένη επικράτηση της εργασίας υπό καθεστώς

μερικής απασχόλησης και οι διακοπτόμενες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και των υποχρεώσεων παροχής φροντίδας.

Ο κίνδυνος της φτώχειας είναι αυξημένος στους/στις άγαμους/-ες και, ειδικότερα, στους μονογονείς

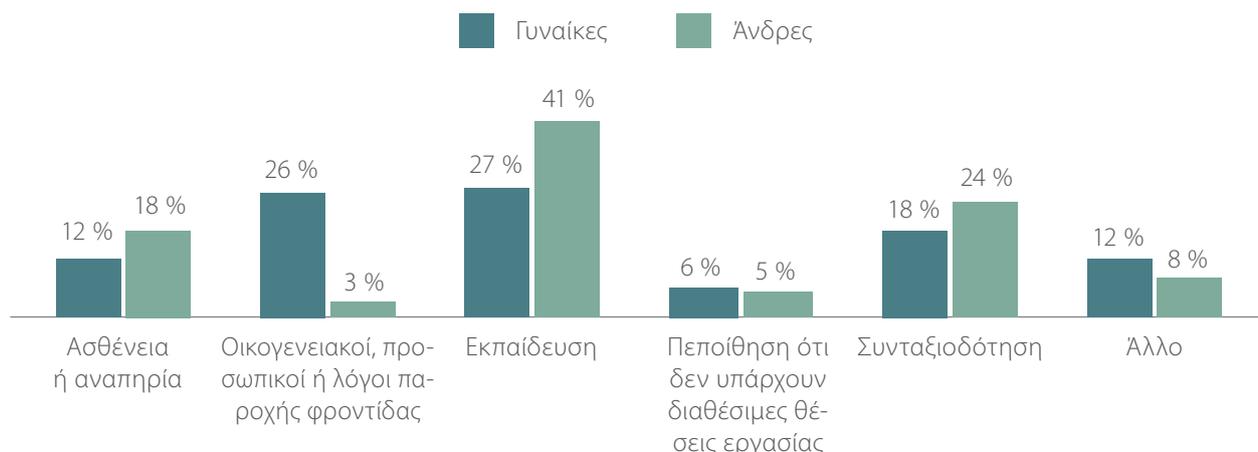
Το 2012 σε ολόκληρη την ΕΕ, το 25 % των άγαμων ατόμων διέτρεχαν κίνδυνο φτώχειας, με τις άγαμες γυναίκες να διατρέχουν ελαφρώς υψηλότερο κίνδυνο σε σχέση με τους άγαμους άνδρες (26 % έως 25 %). Το έμφυλο χάσμα όσον αφορά τον κίνδυνο της φτώχειας έχει αμβλυυνθεί από το 2007, κυρίως λόγω της επιδείνωσης της κατάστασης όσον αφορά τους άγαμους άνδρες (από 22 % το 2007 σε 25 % το 2012), ιδιαίτερα σε δέκα κράτη μέλη.

Ο κίνδυνος της φτώχειας εμφανίζεται από τη στιγμή που υπάρχουν εξαρτώμενα τέκνα στο νοικοκυριό και αυξάνεται με την αύξηση του αριθμού τους. Το 2012 το ποσοστό των μονογονέων που απειλούνταν από τη φτώχεια, η πλειονότητα των οποίων είναι γυναίκες, άγγιξε το 34 % και οι μονογονείς εξακολούθησαν να βρίσκονται σε υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας σε σύγκριση με τους/τις άγαμους/-ες χωρίς εξαρτώμενα μέλη. Πολλοί μονογονείς είναι αναγκασμένοι/-ες να συνδυάζουν την ανατροφή και τη φροντίδα των παιδιών με την εργασία, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε πιο επισφαλής και χαμηλότερα αμειβόμενη απασχόληση με χαμηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας. Το χαμηλότερο εισόδημα για τις γυναίκες, όπως καταδεικνύεται από το έμφυλο μισθολογικό χάσμα, καθιστά τις μόνες μητέρες/παρόχους φροντίδας πιο εκτεθειμένες στη φτώχεια.

Ορισμένες ομάδες γυναικών στην ΕΕ είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στη φτώχεια, όπως οι μόνες μητέρες, οι γυναίκες που προέρχονται από εθνοτικές μειονότητες, οι μετανάστριες, οι νέες και οι ηλικιωμένες γυναίκες. Για τις εν λόγω ομάδες, χρειάζεται θεώρηση ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση της φτώχειας.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 15 – 64 ΕΤΩΝ ΔΕΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΕ, 2012

Πηγή: Eurostat, Έρευνα για το εργατικό δυναμικό (EU-LFS)

Η χαμηλότερη οικονομική δραστηριότητα των γυναικών αποτελεί σημαντικό παράγοντα όσον αφορά τον κίνδυνο της φτώχειας

Αναλογικά, περισσότερες γυναίκες από ότι άνδρες είναι οικονομικά μη ενεργές στο σύνολο των κρατών μελών. Από το 2007, η αναλογία των οικονομικά μη ενεργών γυναικών και ανδρών ηλικίας 15 έως 64 ετών μειώθηκε στα κράτη μέλη. Αυτή η μείωση ήταν υψηλότερη για τις γυναίκες, αμβλύνοντας εν μέρει το έμφυλο χάσμα όσον αφορά τα οικονομικά μη ενεργά άτομα σε επίπεδο ΕΕ για τη συγκεκριμένη περίοδο. Ωστόσο, το ποσοστό οικονομικά μη ενεργών γυναικών το 2012 εξακολουθούσε να είναι σημαντικά υψηλότερο σε

σχέση με αυτό των ανδρών, και οι γυναίκες είχαν τουλάχιστον έξι φορές περισσότερες πιθανότητες σε σχέση με τους άνδρες να είναι οικονομικά μη ενεργές λόγω υποχρεώσεων παροχής φροντίδας ή άλλων οικογενειακών ευθυνών.

Η απασχόληση είναι κρίσιμης σημασίας για την οικονομική ανεξαρτησία τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών. Τα πρότυπα επαγγελματικής αδράνειας και ασυνεχούς απασχόλησης αυξάνουν τον κίνδυνο της φτώχειας για τις γυναίκες. Οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν οικονομική εξάρτηση, ενώ τα πρότυπα επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους, ενδέχεται να οδηγούν σε χαμηλότερα επίπεδα εισοδήματος και κοινωνικής προστασίας σε βάθος χρόνου στη ζωή τους.

Πορίσματα από το έργο του EIGE σχετικά με καλές πρακτικές

Rural Woman: Employment and New Technologies (Η γυναίκα στις αγροτικές περιοχές: απασχόληση και νέες τεχνολογίες) — Ισπανία

Το Έργο «Η γυναίκα στις αγροτικές περιοχές: απασχόληση και νέες τεχνολογίες» περιλαμβάνει οκτώ τοπικές ομάδες δράσης σε πέντε ισπανικές περιφέρειες — Ανδαλουσία, Αστούριας, Castilla-La Mancha, Castilla y León και Μαδρίτη. Η πρωτοβουλία προώθησε πρωτοβουλίες γυναικείας επιχειρηματικότητας και κοινωνικής οικονομίας (συνεταιρισμούς, εταιρείες που ανήκουν σε εργαζόμενους/-ες και συνεργασίες) με τη χρήση ΤΠΕ. Οι συμμετέχουσες ήταν γυναίκες από αγροτικές περιοχές, ηλικίας από 20 έως 60 ετών. Το έργο έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε νέες γυναίκες, που συμμετείχαν σε άτυπες δραστηριότητες. Τα βασικά επιτεύγματα του έργου ήταν η υποστήριξη 1 000 περίπου γυναικών, η διεξαγωγή 11 προγραμμάτων κατάρτισης για 833 εξ αυτών και η σύσταση 43 νέων εταιρειών.

Goldrausch — Γερμανία

Η Goldrausch Frauennetzwerk είναι μια μικρή μη κυβερνητική ένωση που δραστηριοποιείται στην περιοχή του Βερολίνου από το 1982. Σκοπός της είναι να βοηθά γυναίκες επιχειρηματίες στο Βερολίνο να δημιουργούν και να επενδύουν στις δικές τους επιχειρήσεις παρέχοντας άτοκα μικροδάνεια. Τα τελευταία χρόνια, προτιμούνται γυναίκες άνω των 45 ετών και γυναίκες που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών/-τριών. Όλες οι δικαιούχοι διευθύνουν μονοπρόσωπες επιχειρήσεις, οι περισσότερες εκ των οποίων ανήκουν στον κλάδο των υπηρεσιών και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων ινστιτούτα αισθητικής, επιχειρήσεις εστίασης, εργαστήρια βιολογίας, καταστήματα λιανικής πώλησης, αρτοποιεία και βρεφονηπιακούς σταθμούς. Μεταξύ 1982 και 2007, η Goldrausch διένειμε περίπου 850 000 € σε πάνω από 450 γυναίκες επιχειρηματίες και σχέδια στο Βερολίνο. Μεταξύ Σεπτεμβρίου 2010 και 2013, η Goldrausch χορήγησε 70 δάνεια συνολικού ύψους 240 000 €. Το επιτόκιο υπερημερίας είναι εξαιρετικά χαμηλό (1,3 %).

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ Α: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΤΩΧΕΙΑ

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ	ΕΜΠΟΔΙΑ
<ul style="list-style-type: none">• Ολοένα και περισσότερες γυναίκες είναι οικονομικά ενεργές.• Συνολική άμβλυση του έμφυλου χάσματος στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.• Οι μόνες μητέρες και οι περιθωριοποιημένες ομάδες γυναικών λαμβάνουν επιπλέον υποστήριξη και πόρους.• Μεταρρυθμίσεις στα συνταξιοδοτικά προγράμματα προκειμένου να περιλαμβάνουν τα διαφορετικά πρότυπα επαγγελματικής σταδιοδρομίας γυναικών και ανδρών.	<ul style="list-style-type: none">• Οι γυναίκες εξακολουθούν σταθερά να έχουν περισσότερες πιθανότητες να ζουν υπό τον κίνδυνο της φτώχειας σε σχέση με τους άνδρες.• Ο κίνδυνος της φτώχειας για τα μονογονεϊκά νοικοκυριά αυξήθηκε στην ΕΕ και οι γυναίκες τυγχάνουν ακόμη δυσανάλογης εκπροσώπησης στα μονογονεϊκά νοικοκυριά.• Οι γυναίκες ακόμα έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να είναι οικονομικά ανενεργές σε σχέση με τους άνδρες, λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων παροχής φροντίδας.• Τα πρότυπα επαγγελματικής αδράνειας και ασυνεχούς απασχόλησης αυξάνουν τον κίνδυνο της φτώχειας των γυναικών.

Η μελλοντική πορεία για την ΕΕ

- Ενίσχυση των μέτρων που στηρίζουν την ισότητα των φύλων στην άσκηση οικονομικής δραστηριότητας.
- Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο πλαίσιο πρωτοβουλιών οικονομικής ανάπτυξης.
- Προώθηση της ισότητας στην απασχόληση προκειμένου να επιτευχθεί ισότιμη οικονομική ανεξαρτησία και χρηματοοικονομική ασφάλεια.
- Υποστήριξη πρωτοβουλιών που ενισχύουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών για τη μείωση της φτώχειας.
- Αντιμετώπιση των συνεπειών που έχει η ασυνεχής επαγγελματική σταδιοδρομία και τα διαφορετικά πρότυπα εργασίας, όπως η μερική απασχόληση, στον κίνδυνο της φτώχειας των γυναικών καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους.
- Ανάπτυξη στοχευμένων μέτρων πολιτικής για συγκεκριμένες ομάδες γυναικών που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, όπως οι νέες/ηλικιωμένες γυναίκες ή οι μόνες μητέρες.
- Συνέχιση της μεταρρύθμισης των εθνικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα.
- Αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου και μια ολιστική προσέγγιση που προάγει την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ της κοινωνικής ένταξης και άλλων τομέων πολιτικής (όπως εκπαίδευση, απασχόληση και ισότητα των φύλων, υγεία, στέγαση και περιβάλλον διαβίωσης), καθώς και με άλλα μέσα (όπως τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ).

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3
doi:10.2839/1885
MH-04-15-022-DE-N